

Abdilla l-Għaqli u l-Kibx il-Mitluf

Steve Borg

Nahseb li dak kien l-itwal jum ta' hajjitna. U mn'Alla kien Abdilla li ġabielna żewġ u helisna minn xkora inkwiet. L-istorja tibda hawn. Kien digà sebah u mix-xquq tal-persjani stajt nara l-imrieżaq tad-dawl deħlin. Kont għadni kif bexxaqt it-tieqa, biex nittawwal għal barra, meta minn taħt il-friex nisma' lil Deguara jghidli:

“Halli dik il-madonna tieqa magħluqa, Borg, ha norqod siegħa oħra. Ghax inhossni mbażwar. Ma tafx li llum frank! Ġieżumadonna, x'qomt tagħmel?”

F'kull kamra konna norqdu erbgħha. It-tnejn l-ohra – Barbara u Żerafa, kienu digà qamu, wieħed jitnikker fis-sodda jaqra gazzetta u l-ieħor fil-kamra l-baxxa, mill-hsejjes tieghu, wisq probabbli kien qed jikteb ittra.

Qish Ibierah li l-imghalleml tagħna, ta' fabbrika ta' l-ghamara u ta' l-aperturi, ħabibrilna li sa jibghatna naħdmu sentejn hawn, fl-Għarabja Sawdija. Kien hemm min qata' qalbu u ma riedx jitlaq minn hdejn il-mara jew l-gharusa, oħrajn rawha bhala x-xoqqa f'moxtha li jdawru lira tajba flok jibqgħu fil-qamel ta' Malta, fejn is-sinjur jispicċċa jixroblok demmek u tispicċċa biex f'sahna ta' demm issabtu xi wahda sew mal-hajt jew tagħmel habel m'għonqok u taqbeż-ġol-bir.

“Mur ġibhom sentejn is-Sawdi! Qalb dak it-trab. U dik is-shana taqli l-ankri.”

“Hemmhekk ma toħroġx b'qalziet qasir ghax malajr iġibuk passatur. Ajma hej, mela ma tafx li kulhadd toqbi?”

Imma minkejja t-tgerir li tant ninqalghu għaliex, mhux sa ddum taħsibha

hafna ghaliex malajr ikun hemm haddieħor li bil-gri jehodlok postok. Ghax kif nafu, għal kull għadma hawn mitt kelb. Ghaddew fiti jaem u sibt ruhi ma' ċorma ta' erbgħin ruħ fuq ajruplan fi triqitna lejn raħal żgħir fiti 'il barra minn Taif, belt qadima u mdaqqsa fl-iġbla Sawdin.

Lilna l-Maltin żammewna maqtugħha għalina f'qasam ta' kmamar, ilkoll b'sular wieħed, jagħtu għal fuq bitha kbira fuq ġewwa. Konna qisna d-dar, ħlief li hawnhekk minflok it-trab u l-baqq li hsibna li sa nsibu, kellna arja friska timla l-imnisejnejn ġejja mill-gholjet u l-muntanji li jdawruna. U biex tkompli tghaxxaqha, jien li f'Malta l-hin kollu nagħqad u ndur qalb l-isqaqien ta' l-irħula tagħna, sibt li hawn tgħidx kemm jagħimlu fwejjah mill-ward u għasel bnin tal-laring. Balleċ, imma tiskanta kif jiġu l-affarijiet.

Iż-żmien isajjar il-bajtar, u l-jiem saru ġimħat, il-ġimħat gerbu f'xhur. F'kemm trodd salib ghaddiet sena. Kien hemm min telaq lura Malta, u ġew oħrajn minflokhom. Ĝanni Deguara, mill-Mosta, dejjem jeqred kif dawn l-Għarab ma għandhom namra ta' xejn, lanqas tal-hamiem.

“Kieku nghix hawn, tgħidx kif narra, hawn dan il-kobor kollu. Möħli għandhom. Inrabbi x-xaqliban, il-Majorkin u tat-tigrija. Kemm insuq, li kieku. Nies blaести dawn,” kien iħobb jghidli.

Qataghha li jiġib xi tliet pari u jarma bil-hamiem, fosthom ta' l-ohxon. U minn tliet pari, kellu sitta, imbagħad sar jaf b'Għawdex li kellu l-istess namra u wara fiti bdejna nduqu anki l-brodu tal-hamiem, mimli bil-haxu ta' l-ikkapuljat, it-tewm, u t-tursin. Niġu mix-xogħol u tara lil Deguara pront pront iferrex iż-żrieragh lill-hamiem fil-bitha. Daqqa l-qamħ, drabi ohra l-piżelli, iċ-ċicri, il-qarabocc jew il-qamħirrun. U l-hamiem jiekol u jiismen.

“Hawn Deguara, ghajjejtna bil-brodu tal-hamiem. Daqt inrabbu r-rix. Hemm xi čans ta' xi haġa oħra? Xi qarnita jew xi siċċa?” kieno jinkuh.

“Qarnita minn fejn? Mingħand iz-zozza?” kien iwigibhom. Minkejja dan il-kliem, moħħu kien jibqa’ jberren, jara x’sa jivvinta sabiex jaqtaghħlhom xewqithom.

Mela dan il-jum sebaħ, ilbist flokk, thażżimt u ħriġt 'il barra ha nara ninżiex sar-raħal. Jidher li d-dinja kollha kienet tharrket ħlief shabi mitlu jaġihażżu fil-kamra tagħna. Hemm in-nisa u l-bniet sejrin għalenija bil-hasla hwejjeg sa fuq il-banijiet ta' l-ġħajnejn, is-subien jiġru wara xulxin hafjin, l-irġiel bil-qiegħda jilagħbu d-domino inkella sejrin jgħaddu siegħa jitbaħbhu l-ħammam. Riqlejja haduni minn rajhom f'toqba ta' hanut tas-soltu, dak ta' Maher is-Sirjan. Bilkemm ilhaqt pogġejt li ma ġablix tazza te bil-ġħasel u beda jaġħmilli frogħ bil-bajd ma' ftira shuna. Dejjem hekk nieħu biex nistejjer.

Ftaħt il-ktieb li kont qed naqra u għaddejt siegħa medhi. Hallast, ftilt li nghaddi niddobba żewġ films u mort lura lejn il-qasam tagħna ha nintefha' narahom bil-kwiet fuq is-sodda.

F'ħin minnhom nisma' lil Deguara u Barbara deħlin minn barra, dritt dritt lejn il-bitha. Riedu jidħlu nkiss inkiss, iżda xorta smajthom. Tharrikt, qomt u mort sa' ħdejhom. Sibthom qed jiġieltu ma' muntun – jew ahjar nghid kibx kif nghidulu ż-Żejtun – sabiex idahħlu ġol-gallinar tal-bitha.

“Hemmhekk x'għamiltu? Min fejn ġibtu dak il-kibx?”

“Tajba din, mhux minn hdejna, hawn barra. Jekk dejjem jiġru hemm. Min hu sidhom? Hadd. Issa nghidlek jien x'furnata muntun sa nagħmlu” qalli Barbara.

Mort lura fuq is-sodda nkompli nara l-film, u nongħos bin-nagħsa ġelwa li bdiet tilgħab miegħi. M'għaddewx siegħa u nofs li ma nismax salt karozzi tal-pulizija bis-sireni jghajtu. Madonna tiegħi, halli nara x'gej!

Tahbit għal għarrieda fuq il-bieb ta' barra. U ftit wara aktar tahbit, din id-darba anki bis-sieq. Żerafa fetah il-bieb u dlonk dahlu bil-herra nofs tuzzana pulizija, warajhom raġel bil-geżwira u warajh patafjun tfal.

“Hawn x'gej, ja sieħbi?” staqsejt lill-aktar wieħed li deher imlahhaq.

“X'gej?” qalli. “Ma tafx ghaliex qiegħdin hawn? It-tfal raw lil shabek jiisirqu kibx ta' dan ir-raġel, u jdahħlu hawn gew.”

X'pudina din illum. Jekk Deguara jiftah halqu żgur sa jispiċċa f'għawġ kbir, daqs kemm hu tuba. Imħatra jitfa' l-ġebla fuq siequ u jdahħalni f'xi gażiba wkoll. Tajtu ħarsa biċċ-ciera, dan intebah, bela' Isienu u bilkemm tniffes. Sthajjiltu statwa tal-ġibs.

“Aġħtina ftit hin, żgur li hawn xi tgerfixa żgħira xi mkien,” weġibt lill-imleħhaq bil-kalma kollha. “Araw waħda fejn qiegħed Żarenu Abdilla, forsi jaf sewwasew x'inqala’.”

Lil Abdilla sabuh fil-kamra ta' l-ghodda, qiegħed isewwi tajer ta' rota. Minkejja dik iż-żiffa ġelwa ta' l-gholjet, l-gharaq xorta ttanta jxoqq għalija. Ma tridx tkun gharef wisq biex tinduna li waqt ir-Ramadan m'għandik ix-xixxlel difrejk mal-ħaqeq. Mhux bizzejjed ikunu nkazzati, xi jridu dawn, lil xi ċuċċ Malti jittantahom? Hawnhekk il-pienā mhux xi xahrejn habs sospiżi imma jaf johrogħek xi xafra u malajr jaħsadlek xi id biha, halli tagħmel għomrok titfakar sabiex darb' oħra ma tmissx dak li mhux tiegħek.

“Dak Abdilla gej?” ghajjatt jien, biex nidher ftit inkorlat.

Abdilla wasal, ha b'idjejn l-uffiċċjal tal-pulizija, u mill-ewwel intalab jgħid x'għara. “Għax ha nghidlek, konna qiegħdin barra u rajna dan il-muntun mitluf għal rieħu, jagħqad 'l hawn u 'l hemm, jissogra li jaqla' xi daqqa ta' karozza. Imbagħad x'taghmel jekk ikun mejjet u ma jkunx skarnat? Jagħqad lu demmu, jiswiedlu laħmu u tarmih ikkollok. Allura rbatnieħ b'biċċa ħabel minn għonqu u żammejnejh hawn sakemm jiġi sidu għalih. U issa ġie. Ejja ha tieħdu ha, hemm qiegħed fil-għalli.”

Ir-raġel tat-tgeżwira mar fil-bitha, fetah il-għalli u wara ħareġ il-barra,

jiġbed il-kibx warajh, u miegħu ħarġu t-tfal. Barra deher li kienu ngħabru nnies, lesti biex iħaż-żruna waħda sew.

“Żomm waħda sieħeb, fejn sejjer?” kompla Abdilla, “Ahna f’Malta għandna d-drawwa li min isib xi ħaġa mitlufa, dan irid jingħata rigal żgħir mingħand is-sid. Xi ħaġa tal-flus, jew xi hlewwa … nahseb li hekk titlob l-irġulija.”

Dan Abdilla jivvintahom. Kemm għandu wiċċu joqghodlu. Pulizija minnhom reġa’ ghajjat lil sid il-kibx u qallu b’kollox. Sadanittant, dahhalt lill-uffiċċjal fil-kċina, u filwaqt li offrejtu kapuċċino, mingħajr biskuttelli minħabba r-Ramadan, bdejt inniżżeż l-ismijiet ta’ shabi l-Maltin kollha li kienu jgħixu hemm f’dan il-qasam.

Għaddew sagħtejn u wasal sid il-kibx b’qolla għasel u bixkilla berquq imnixxex biex jaġħtiha lil Abdilla. Raddlu ġejr, u telaq bi kwietu lil hemm.

“Ara tahseb li emmintu lil sieħbek,” qalli l-uffiċċjal. “Lanqas f’mitt sena ma niblagħha dik il-hrafa. Imma naf fis-sew li jekk nagħmlu l-haqeq magħkom, tispicċaw biex ikollkom titilqu kollha minn hawn, u malajr jafu jiġu xi qabda Amerikani minnflokk. Ahjar il-kelb li taf milli dak li ma tafx. Amerikani qrib Mekka baqa’ jiġu. Ma tarax!”

Xtarrejt kliemu u bil-hlewwa ghidtlu:

“Bilhaqq, hemm drawwa oħra Maltija, li forsi ma tafx biha. Stennini ftit hawn,” filwaqt li hrabit malajr sal-kamra nġib flixkun wiski tal-litru li xtrajt minn fuq l-ajruplan.

“Il-Għid il-Ftir it-tajjeb. Dan tal-kedda bla hsieb li ġad. Jaharsa, qgħadit tinqala’ minn Taif għaljejn,” komplejt waqt li tajtu l-flixkun imgeżzwer sew bil-karti tal-gazzetti.

Għabru, sellimli u mingħajr ma lissen kelma jew imqar hadli b’idi telaq ’il barra, sab lil shabu jistenneħ u fil-pront saquh lil minn fejn ġew.